

การจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชนในระบบอิเล็กทรอนิกส์ของจังหวัดลำปาง
THE MANAGEMENT OF COMMUNITY MUSEUM IN ELECTRONIC
SYSTEM OF LAMPANG PROVINCE

พระครูสิริธรรมบัณฑิต *

Phrakrusirithammabandit

ณฤณีย์ ศรีสุข *

Narunee Srisuk

อนุกุล ศิริพันธ์ **

Anukul Siriphan

บุษกร วัฒนบุตร ***

Busakorn Watthanabut

Corresponding Author E-mail: phanu_mculp@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้และกระบวนการจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชน เพื่อความยั่งยืนและพึ่งพาตนเอง 2) เพื่อสร้างรูปแบบทะเบียนโบราณวัตถุ และพัฒนาระบบกลไกในการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชนในระบบอิเล็กทรอนิกส์ และ 3) เพื่อสร้างต้นแบบพิพิธภัณฑ์ชุมชนในระบบอิเล็กทรอนิกส์ด้วยแอปพลิเคชัน การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบด้วย การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 25 รูป/คน และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research-PAR)

ผลการวิจัยพบว่า

1. พิพิธภัณฑ์ชุมชนของจังหวัดลำปาง มีการรวบรวมองค์ความรู้ที่เป็นเอกลักษณ์ของตัวเอง ทั้งองค์ความรู้ด้านพระพุทธศาสนา องค์ความรู้ด้านภูมิปัญญา และองค์ความรู้ด้านการจัดการชุมชน นอกจากนี้ควรผลักดันให้เกิดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เพื่อเป็นแหล่งข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ สารสนเทศ กิจกรรมและประสบการณ์ต่าง ๆ ในชุมชนที่สนับสนุน ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถหาความรู้และเรียนรู้ด้วยตนเองได้ สามารถสังเคราะห์องค์ความรู้และกระบวนการจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชน เพื่อความยั่งยืนและพึ่งพาตนเอง

2. รูปแบบและการขึ้นทะเบียนวัตถุโบราณ เริ่มต้นจากการทำความเข้าใจกับผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์ จัดหน้าที่ โครงสร้างการดูแล การจัดทำหมวดหมู่ของพิพิธภัณฑ์ ซึ่งเริ่มจากการบันทึกภาพโบราณวัตถุภายในพิพิธภัณฑ์ชุมชนในแต่ละแห่ง แห่งละ 30 ชิ้น รวม 3 แห่ง มีจำนวน 90 ชิ้น มาทำการขึ้นทะเบียนโบราณวัตถุ และพัฒนาระบบกลไกในการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชนในระบบอิเล็กทรอนิกส์ โดยการบันทึกภาพถ่าย 3 มิติ และให้ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวัตถุโบราณทั้ง 90 ชิ้น รูปแบบการจัดการผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์โดยจัดทำ

* อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง

** อาจารย์พิเศษ, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง

*** ผู้อำนวยการหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาธุรกิจและทุนมนุษย์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

เว็บไซต์ และ Application ในโทรศัพท์มือถือระบบ Android เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดพิพิธภัณฑ์ชุมชนแบบเดิม

3. มีการสร้างต้นแบบพิพิธภัณฑ์ชุมชนในระบบอิเล็กทรอนิกส์ 3 ประการดังนี้ 1) สร้างคิวอาร์โค้ดของโบราณวัตถุทั้ง 90 ชิ้น 2) มีการสร้างเว็บไซต์ชื่อ <http://lpmuseum.net/> และ 3) มีการสร้างแอปพลิเคชัน ที่ชื่อว่า LP Museum

คำสำคัญ: การจัดการ, พิพิธภัณฑ์ชุมชน, ระบบอิเล็กทรอนิกส์

ABSTRACT

The purpose of this research were 1) to study synthesis body of knowledge and community Museum management process for sustainability and self – reliant 2) to build the model of antiquities register and develop the community museum development with electronics system and 3) to build the model of community museum with electronics system by application. This research was conducted by the qualitative and the participatory action research method which consisted of 25 key informants.

The results of the research were as follows:

1. Body of knowledge and community museum management process for sustainability and self – reliant found that Lampang community Museum collected unity of their community such as body of knowledge in Buddhism, folk wisdom and community management. Moreover community museum should be driven to become to learning community for set data source, news, information, activities and experience that people in community can learn by themselves.

2. The model of antiquities register and develop the community museum development with electronics system found that it started from understanding with museum staff. The museum should be set duties, organization chart, antiquities category by photograph record in 30 pieces in each museum that total 90 pieces and set antiquities register and develop the community museum development with electronics system by photograph record with 3 dimension and share introduction of all antiquities.

3. The model of community museum with electronics system by application found that the researcher set electronics system as follows 1) set QR Code in 90 antiquities 2) Set that website name as <http://lpmuseum.net/> and 3) set application name as LP Museum.

Keywords: The Management, Community Museum, Electronic System

บทนำ

จากยุทธศาสตร์การบูรณาการด้านพิพิธภัณฑ์และแหล่งการเรียนรู้ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – พ.ศ. 2579) เห็นประโยชน์จากการใช้พิพิธภัณฑ์และแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่

มากกว่า 6,000 แห่งในประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชนและชุมชน ซึ่งส่วนมากเป็นพิพิธภัณฑ์และแหล่งเรียนรู้ขนาดเล็ก มีมาตรฐานการให้บริการและ

การบริหารจัดการที่แตกต่างกันไป รวมทั้งยัง
ไม่มีการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนรู้
ประเภทต่าง ๆ อย่างครบถ้วน คณะรัฐบาลจึง
ได้แต่งตั้งคณะกรรมการบูรณาการด้าน
พิพิธภัณฑสถานและแหล่งเรียนรู้ (2559, น. 5) เพื่อ
ประสานงานบูรณาการแนวทางการดำเนินการ
และกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของ
ประเทศ อันจะเป็นกรอบในการดำเนินงานให้
การสร้างการพัฒนาศักยภาพของคนไทยในทุก
ช่วงวัย รวมทั้งเป็นแหล่งเรียนรู้และเป็นแหล่ง
ท่องเที่ยวที่สร้างเสริมประสบการณ์แปลกใหม่
สามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและ
ชาวต่างชาติเข้ามาเยี่ยมชมอย่างต่อเนื่อง อีกทั้ง
ยังเป็นการสร้างระบบเครือข่ายข้อมูล
สารสนเทศของแหล่งการเรียนรู้ประเภทต่าง ๆ
เพื่อให้ประชาชนและหน่วยงานต่าง ๆ เข้าถึง
ได้อย่างทั่วถึง เป็นการส่งเสริมการพัฒนา
พิพิธภัณฑสถานและแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ให้มีคุณค่า
เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ปัจจุบันแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลง
ในโลกยุคใหม่มีผลต่อการพัฒนาพิพิธภัณฑ
สถานและแหล่งเรียนรู้ทั้งทางบวกและทางลบ ซึ่ง
นับว่าเป็นโอกาสและความท้าทายที่เหล่า
พิพิธภัณฑสถานต้องมีการปรับตัวหรือเปลี่ยนแปลง
ให้พร้อมรับได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็น
ประโยชน์ต่อสังคมให้มากที่สุดด้วยการ
เชื่อมโยงเครือข่ายองค์ความรู้สาขาต่าง ๆ จาก
ทั่วโลกมาบริการประชาชน และสร้างแหล่ง
ความรู้ให้แก่ชุมชนอันจะส่งผลให้เป็น
Platform ในการเรียนรู้ของประชาชนทุกช่วง
วัย โดยอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศในฐานะ
เป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารจัดการ และ
สร้างกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีความน่าสนใจ
เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายในทุกพื้นที่ รวมถึงการ

ขยายวงกว้าง มีการผ่านช่องทางที่หลากหลาย
สร้างการศึกษาและการเรียนรู้ในระบบ และ
การเรียนรู้ตลอดชีวิตของคน โดยพิพิธภัณฑ
สถานต้องปรับกลยุทธ์ในการบริการให้ตรงกับความต้องการ
ของคนในชุมชนและกลุ่มคนที่จะเข้า
ไปทำการศึกษา ดังนั้น การเชื่อมโยงใน
เครือข่ายจึงจำเป็นต้องทำให้เกิดการเรียนรู้
และทักษะความเชี่ยวชาญ เพื่อเพิ่มขีด
ความสามารถในการแข่งขัน โดยอาศัยการ
เรียนรู้ผ่านพิพิธภัณฑสถานและแหล่งเรียนรู้เพิ่ม
มากขึ้น

ซึ่งพิพิธภัณฑสถานและแหล่งเรียนรู้อาจจะ
กลายเป็นกลไกเชื่อมโยงองค์ความรู้ให้เข้ากับ
วิถีชีวิตและการประกอบอาชีพของกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ เพื่อเป็นการสร้างทักษะ
ที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เน้นการสร้าง
นวัตกรรมเพื่อยกระดับการบริหารจัดการใน
ท้องถิ่น ดำเนินการปฏิรูปการศึกษาและการ
เรียน พัฒนาคนทุกช่วงวัยด้วยการเรียนรู้
ตลอดชีวิต รวมไปถึงการสร้างรายได้จากการ
ท่องเที่ยว สร้างความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
ในการท่องเที่ยวเชิงวิถีไทย บนพื้นฐานอัต
ลักษณ์ของท้องถิ่น ส่งเสริมศิลปะและ
วัฒนธรรม อนุรักษ์ฟื้นฟูและเผยแพร่มรดก
ทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งความ
หลากหลายของศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น

จากแผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจ
และสังคม ที่มุ่งปฏิรูปประเทศไทยสู่ดิจิทัลไทย
แลนด์ โดยการเพิ่มขีดความสามารถในการ
แข่งขันทางเศรษฐกิจด้วยการใช้นวัตกรรมและ
เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือหลักในการ
สร้างสรรค์นวัตกรรมการผลิต การบริหาร
สร้างโอกาสทางสังคมอย่างเท่าเทียมด้วย
ข้อมูลข่าวสารและบริการต่าง ๆ ผ่านสื่อดิจิทัล

เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน เตรียมความพร้อมให้บุคลากรทุกกลุ่มมีความรู้ และทักษะที่เหมาะสมต่อการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพในยุคดิจิทัล และปฏิรูปกระบวนการทำงานและการให้บริการของรัฐด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลและการใช้ประโยชน์จากข้อมูล เพื่อให้การปฏิบัติงานเกิดความโปร่งใส มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ด้วยการสร้างยุทธศาสตร์พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล ประสิทธิภาพสูงให้ครอบคลุมทั่วประเทศ ยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ยุทธศาสตร์สร้างสังคมคุณภาพที่ทั่วถึงเท่าเทียมด้วยเทคโนโลยี ยุทธศาสตร์ปรับเปลี่ยนภาครัฐสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล ยุทธศาสตร์พัฒนากำลังคนให้พร้อมเข้าสู่เศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล และยุทธศาสตร์สร้างความเชื่อมั่นในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และสร้างแนวทางการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับพิพิธภัณฑ์และแหล่งเรียนรู้ สร้างโอกาสและความเท่าเทียมในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัล สร้างสื่อ คลังสื่อและแหล่งเรียนรู้ดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ประชาชนเข้าถึงได้สะดวก

คณะผู้วิจัยได้รับทุนได้รับทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในการจัดทำแผนงานการจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชนในระบบอิเล็กทรอนิกส์ของจังหวัดลำปาง มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ ได้แก่ 1) เพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้และกระบวนการจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชนเพื่อความยั่งยืนและพึ่งพาตนเอง 2) เพื่อสร้างรูปแบบทะเบียนโบราณวัตถุ และพัฒนาระบบกลไกในการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชนในระบบอิเล็กทรอนิกส์และ 3) เพื่อสร้างต้นแบบ

พิพิธภัณฑ์ชุมชนในระบบอิเล็กทรอนิกส์ด้วยแอปพลิเคชัน ประกอบด้วยโครงการวิจัยย่อย 3 โครงการ ได้แก่ 1) เรื่อง ศึกษาองค์ความรู้และกระบวนการสร้างการจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชนเพื่อความยั่งยืน 2) เรื่อง การพัฒนาพิพิธภัณฑ์ชุมชนด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ในจังหวัดลำปาง 3) เรื่อง การสร้างต้นแบบพิพิธภัณฑ์ชุมชนในระบบอิเล็กทรอนิกส์ โดยโครงการต่าง ๆ ภายใต้งานวิจัยนี้มีความเชื่อมโยงระหว่างโครงการวิจัยย่อย ดังแผนภาพ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้และกระบวนการจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชนเพื่อความยั่งยืนและพึ่งพาตนเอง
2. เพื่อสร้างรูปแบบทะเบียนโบราณวัตถุ และพัฒนาระบบกลไกในการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชนในระบบอิเล็กทรอนิกส์
3. เพื่อสร้างต้นแบบพิพิธภัณฑ์ชุมชนในระบบอิเล็กทรอนิกส์ด้วยแอปพลิเคชัน

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย
การศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาพิพิธภัณฑ์ชุมชนในระบบอิเล็กทรอนิกส์ของจังหวัดลำปาง” เป็นการศึกษาโดยใช้การวิจัยแบบคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อให้ทราบถึงประเด็นของการศึกษาในรายละเอียดที่สำคัญสำหรับความต้องการและรูปแบบของระบบอิเล็กทรอนิกส์ และมีความครอบคลุมในเนื้อหาสาระสำคัญที่ทำการศึกษาอย่างครบถ้วน และการศึกษาวิจัย

แบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) นับเป็นการวิจัยเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาสังคมและชุมชน และเป็นการมีส่วนร่วมเป็นสิทธิของประชาชนต่อการตัดสินใจนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดสรร และการใช้ประโยชน์ของพิพิธภัณฑสถานชุมชนในระบบอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้ทราบถึงประเด็นของการศึกษาในรายละเอียดที่สำคัญ และมีความครอบคลุมในเนื้อหาสาระสำคัญที่จะทำให้ได้ทราบถึงข้อมูลเชิงลึก (In-Depth) ที่มีรายละเอียดชัดเจนสามารถนำมาวิเคราะห์ในเชิงตรรกะ (Analytic Induction)

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) มีลักษณะเป็นคำถามแบบปลายเปิด เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 25 รูป/คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ (Interview) ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างชนิดปลายเปิด (Structure In-Depth Interview) จำนวน 1 ฉบับ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจะได้ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

4.1 การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Study) เป็นการเก็บข้อมูลในลักษณะข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากหนังสือและเอกสารงานวิชาการต่างๆ ทั้ง

ที่เป็นหนังสือ และสื่อสิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ ผลงานวิจัย วิทยานิพนธ์ งานเขียนทางวิชาการ บทความทางวิชาการ ตลอดจนหนังสือพิมพ์ วารสาร นิตยสาร สื่อสิ่งพิมพ์ประเภทต่างๆ ในการนี้ผู้วิจัยจะเลือกเฉพาะในส่วนที่เชื่อมโยง หรือที่มีส่วนสัมพันธ์กับเนื้อหาสาระ และกรอบแนวคิดในการวิจัย และเป็นข้อมูลที่มีส่วนสัมพันธ์กับบทสัมภาษณ์

4.2 การสัมภาษณ์ (Interview) การวิจัยครั้งนี้ใช้ทั้งการสัมภาษณ์แบบกึ่งทางการ (Semi-Formal Interview) และการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Information Interview) ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มคนต่างๆ ๒๕ ท่าน โดยคำถามที่จะใช้จะเป็นเพียงแนวทางในการสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาการพัฒนาพิพิธภัณฑสถานด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ในจังหวัดลำปาง และให้ผู้สัมภาษณ์ตอบตามกรอบแนวคิดการศึกษาและมีอิสระ ในการตอบโดยข้อมูลที่ได้จะเป็นข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ทั้งหมดทำให้ทราบภาพสะท้อนข้อเท็จจริงตามกรอบแนวคิด

4.3 การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus group discussion) เป็นการปฏิบัติงานในขอบเขตที่เป็นการให้ข้อมูลมากขึ้นทั้งงานวิจัยเชิงคุณภาพและงานวิจัยเชิงปริมาณ ด้วยการสร้างวิธีการวางแผนการอภิปรายอย่างเฉพาะเจาะจงให้ความใส่ใจโดยออกแบบให้สามารถรับทราบถึงข้อมูลในประเด็นที่ ให้ความสนใจปรากฏจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลที่ได้รับการอนุญาตให้เก็บข้อมูล

4.4 แบบบันทึก (Record Form) ลักษณะของวัตถุโบราณ และ Code การจัดทำแบบบันทึกการจัดการพิพิธภัณฑสถานด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสารเนื้อหา (Content Analysis) นำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา

5.2 ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ (Interview) ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้ โดยทำไปพร้อมๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งนี้เพื่อจะได้ศึกษาประเด็นต่างได้ลึกซึ้ง เมื่อประเด็นใดวิเคราะห์แล้วไม่มีความชัดเจนก็จะตามไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นต่าง ๆ เหล่านั้น เพื่อตอบคำถามหลักตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อมูลเชิงคุณภาพได้นำมาวิเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมโยง ความสัมพันธ์เชิงทฤษฎี

5.3 ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์แบบประเมินผลการปฏิบัติการ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบ

6. ขั้นตอนการวิจัย

รายละเอียดขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 5 ขั้นตอน มีดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและสำรวจข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เพื่อสรุปประเด็นที่จะนำมาใช้เป็นฐานในการศึกษา ได้ดำเนินการดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาและสำรวจข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลต่างๆ เป็นการศึกษาเชิงเอกสาร (Documentary Research) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นที่ 2 กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยจากข้อมูลที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางจากผู้เชี่ยวชาญและผู้มีความเกี่ยวข้อง ในการกำหนดเครื่องมือ

ขั้นตอนที่ 3 การลงพื้นที่เพื่อการสัมภาษณ์ (Interview) การวิจัยครั้งนี้ใช้ทั้งการสัมภาษณ์แบบกึ่งทางการ (Semi-Formal Interview) และการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Information Interview)

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการสรุปและสังเคราะห์

ขั้นตอนที่ 5 การสร้างองค์ความรู้จากการวิเคราะห์สังเคราะห์ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการพิพิธภัณฑสถานชุมชนในระบบอิเล็กทรอนิกส์ของจังหวัดลำปาง

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาในเรื่องศึกษาองค์ความรู้และกระบวนการสร้างการจัดการพิพิธภัณฑสถานชุมชนเพื่อความยั่งยืนและพึ่งพาตนเอง ผู้วิจัยจะแบ่งการอภิปรายผลการวิจัยไว้ ดังนี้

ตอนที่ 1 องค์ความรู้และกระบวนการจัดการพิพิธภัณฑสถานชุมชน เพื่อความยั่งยืนและพึ่งพาตนเอง

จากการศึกษาองค์ความรู้และกระบวนการจัดการพิพิธภัณฑสถานชุมชน พบว่าพิพิธภัณฑสถานของจังหวัดลำปาง มีการรวบรวมองค์ความรู้ที่เป็นเอกลักษณ์ของตัวเอง ทั้งองค์ความรู้ด้านพระพุทธศาสนา องค์ความรู้ด้านภูมิปัญญา และองค์ความรู้ด้านการจัดการชุมชน นอกจากนี้ควรผลักดันให้เกิดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เพื่อเป็น

แหล่งข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ สารสนเทศ กิจกรรมและประสบการณ์ต่าง ๆ ในชุมชนที่สนับสนุน ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถหาความรู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองได้ตามอัธยาศัย

พิพิธภัณฑ์ชุมชนทั้ง 3 แห่ง จาก 3 อำเภอในจังหวัดลำปาง มีกระบวนการสร้าง และแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างกัน มีกระบวนการอนุรักษ์วัตถุโบราณ ด้วยการนำมาเก็บไว้ในพิพิธภัณฑ์ และมีกระบวนการสร้างกติกา ข้อตกลง ข้อบังคับใช้ ในการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ชุมชนเป็นเวลา บางแห่ง เช่น พิพิธภัณฑ์วัดปงสนุกเหนือ จะมีการสร้างกฎ กติกาในการเข้าชมภาพพระบฏของจริง ที่มีการเก็บรักษาเอาไว้เป็นอย่างดี โดยทั่วไปจะไม่อนุญาตให้ประชาชนทั่วไปเข้าชม เนื่องจากเกรงว่าพระบฏจะเกิดความชำรุดเสียหาย จะอนุญาตให้เข้าชมเฉพาะหน่วยงานที่ต้องการศึกษาทำวิจัยเท่านั้น ซึ่งหากหน่วยงานใด ต้องการเข้าชมภาพพระบฏ จะต้องทำหนังสือราชการแจ้งมาที่เจ้าอาวาส เป็นต้น พิพิธภัณฑ์ชุมชนแต่ละแห่ง มีกระบวนการจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชนที่แตกต่างกันไป บางแห่ง มีกระบวนการจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชนแบบไม่เป็นระบบ บางแห่งมีกระบวนการจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชนที่เป็นระบบ แต่ยังไม่มีการขึ้นทะเบียนโบราณวัตถุในระบบอิเล็กทรอนิกส์ ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงได้จัดให้มีอบรมให้ความรู้ในการจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชน ให้กับผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์ในแต่ละวัด เพื่อให้เจ้าหน้าที่ผู้ดูแลนำองค์ความรู้ที่ได้รับจากวิทยากรผู้เชี่ยวชาญในการจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชน กลับไปพัฒนาพิพิธภัณฑ์ชุมชนของตน

จากการศึกษาพิพิธภัณฑ์ชุมชนทั้ง 3 แห่ง จาก 3 วัด ใน 3 อำเภอของจังหวัดลำปาง

พบว่า พิพิธภัณฑ์ชุมชนแต่ละแห่งมีกระบวนการจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชนแบบร่วมด้วยช่วยกัน ยังขาดองค์ความรู้ในการจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชนอย่างเป็นระบบ คณะผู้วิจัยจึงได้เสนอแนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชนเพื่อความยั่งยืน โดยเสนอให้ทั้ง 3 สร้างรูปแบบทะเบียนโบราณวัตถุของพิพิธภัณฑ์ชุมชนในระบบอิเล็กทรอนิกส์ขึ้น เนื่องจากแต่ละวัดประสบปัญหาในการจัดการพิพิธภัณฑ์ อาทิ วัดปงสนุกเหนือ เป็นสถานที่เก็บผ้าพระบฏ แต่ไม่สามารถเปิดให้รับชมได้ เนื่องจากกลัวว่าภาพพระบฏจะเกิดความชำรุดเสียหาย อย่างวัดไหล่หินหลวง มีการจัดเก็บพระพุทธรูปโบราณจำนวนมาก แต่ยังขาดข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของพระพุทธรูปแต่ละองค์ ส่วนวัดบ้านหลุก เป็นวัดที่กำลังจัดสร้างพิพิธภัณฑ์ขึ้นมาเมื่อปี พ.ศ. 2563 จากการรวมกลุ่มของชาวบ้าน นำสิ่งของเครื่องใช้ที่สะท้อนวิถีชีวิตของคนในชุมชนท้องถิ่นมาจัดแสดงไว้ในพิพิธภัณฑ์ ยังขาดองค์ความรู้ในการจัดการพิพิธภัณฑ์อย่างเป็นระบบ

ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงได้เสนอแนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชนเพื่อความยั่งยืนและพึ่งพาตนเองได้ ให้กับพิพิธภัณฑ์ชุมชนทั้ง 3 แห่ง จากวัดทั้ง 3 วัด ใน 3 อำเภอของจังหวัดลำปาง ได้แก่ 1) วัดปงสนุกเหนือ ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมืองลำปาง 2) วัดไหล่หินหลวง ตำบลไหล่หิน อำเภอกะคา และ 3) วัดบ้านหลุก ตำบลนาคร้ว อำเภอแม่ทะ โดยคณะผู้วิจัยได้เสนอแนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชนเพื่อความยั่งยืนและพึ่งพาตนเอง 3 แนวทาง ได้แก่ 1) แนวทางการจัดการองค์ความรู้และกระบวนการจัดการ

พิพิธภัณฑ์ชุมชนในระบบอิเล็กทรอนิกส์ 2) แนวทางการจัดหมวดหมู่ของพิพิธภัณฑ์ชุมชน และ 3) แนวทางการขึ้นทะเบียนโบราณวัตถุของพิพิธภัณฑ์ชุมชนในระบบอิเล็กทรอนิกส์

ตอนที่ 2 รูปแบบทะเบียนโบราณวัตถุ และการพัฒนาระบบกลไกในการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชนในระบบอิเล็กทรอนิกส์

จากการศึกษา รูปแบบทะเบียนโบราณวัตถุ และการพัฒนาระบบกลไกในการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชนในระบบอิเล็กทรอนิกส์ ของพิพิธภัณฑ์ชุมชนทั้ง 3 แห่ง จากวัดทั้ง 3 วัด ใน 3 อำเภอ ของจังหวัดลำปาง ได้แก่ 1) วัดปงสนุกเหนือ ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมืองลำปาง 2) วัดไหล่หินหลวง ตำบลไหล่หิน อำเภอเกาะคา และ 3) วัดบ้านหลด ตำบลนาครัว อำเภอแม่ทะ พบว่า รูปแบบทะเบียนโบราณวัตถุของพิพิธภัณฑ์ชุมชนในระบบอิเล็กทรอนิกส์ ต้องเป็นการจัดเก็บข้อมูลให้เป็นระบบควรมีการใส่รายละเอียดของโบราณวัตถุ ได้แก่ เลขทะเบียนวัตถุ ชื่อวัตถุ หมวดหมู่ ประเภทวัสดุ ขนาดของโบราณวัตถุ ปีพุทธศักราชที่สร้าง ผลงานชิ้นนั้น และภาพถ่าย รวมทั้งควรมีเอกสารลงทะเบียนวัตถุโบราณ และมีการจัดหมวดหมู่ให้ชัดเจน การจัดหมวดหมู่นั้น ต้องดูตามประเภทของสิ่งของที่อยู่ภายในพิพิธภัณฑ์ แต่ละแห่ง ควร แบ่งตามประเภทของวัตถุ เช่น หมวดพระพุทธรูป หมวดของใช้ หมวดเสื้อผ้า เป็นต้น ควรมีเลขรหัสวัตถุ ใน Application ควรใส่ข้อมูลดังนี้

1. สถานที่ตั้งของวัด
2. ประวัติความเป็นมาของวัด

3. สิ่งสำคัญที่อยู่ในวัด อาทิ โบราณสถาน โบราณวัตถุ

4. ประวัติการสร้างพิพิธภัณฑ์ของวัด พ.ศ. 2547 (ข้อมูลดูได้จากประวัติหนังสือของวัด)

5. โบราณวัตถุจำนวน 30 ชิ้น เรียงตามรหัสที่จัดเก็บไว้ในพิพิธภัณฑ์ ควรขึ้นทะเบียนโบราณวัตถุ และมีการสร้าง QR Code และ Application โดยควรส่งเสริมให้พิพิธภัณฑ์ชุมชนมีความทันสมัยมากยิ่งขึ้น ซึ่งปัจจุบัน มีแค่ QR Code ของประวัติวัดเท่านั้น ทางวัดจึงต้องการสร้างคนรุ่นใหม่ ให้มาช่วยถ่ายรูปลงทะเบียนโบราณวัตถุ และทำ QR Code โดยการจัดหมวดหมู่ของพิพิธภัณฑ์ ควรมีการใส่รายละเอียด โดยการจัดหมวดหมู่ตามวัสดุ เช่น ทำจากผ้า โลหะ ไม้ กระดาษ เป็นต้น จัดหมวดหมู่ตามขนาด เช่น ขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ โดยเรียงจากเล็กไปหาใหญ่ จัดหมวดหมู่ของภาพพระพุทธรูป โดยเรียงตามเรื่องราว เรียงตามทศชาติ/เรียงตามกัณฑ์ต่างๆ รวมถึงการขึ้นทะเบียนวัตถุโบราณ ควรใส่ชื่อตัววัด/ปี พ.ศ./รหัส เช่น วบล./2563/001 พิจารณาอาคารพิพิธภัณฑ์ จัดเก็บเก็บพระพุทธรูป และคัมภีร์ไบเบิล/คัมภีร์ธรรม/คัมภีร์โบราณ

การจัดทำทะเบียนวัตถุโบราณของพิพิธภัณฑ์ชุมชนในระบบอิเล็กทรอนิกส์จะมี ส่วนประกอบโดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ส่วนต้น บัตรทะเบียนวัตถุพิพิธภัณฑ์ และที่ตั้ง
2. ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ประกอบไปด้วย ชื่อวัตถุ เลขลำดับ หมวดหมู่ ประเภท ลักษณะทางกายภาพ

3. ส่วนที่ 2 การบันทึกข้อมูล ประกอบไปด้วย ผู้บันทึกข้อมูล วันที่บันทึกข้อมูล ผู้บันทึกภาพ รหัสภาพถ่าย สถานที่จัดเก็บวัตถุ

4. ส่วนที่ 3 คำอธิบายวัตถุ ประกอบไปด้วย แหล่งที่มาของข้อมูล ผู้เรียบเรียงข้อมูล วันที่เรียบเรียงข้อมูล

กระบวนการตามข้างต้นก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนดังนี้ E-education เป็นกระบวนการให้ การสร้างและการแลกเปลี่ยนความรู้, E- engineering กระบวนการอนุรักษ์ การสร้างสรรค์การสืบทอด และ E- enforcement กระบวนการสร้างกติกา ระเบียบข้อบังคับ เป็นสร้างกฎระเบียบ หรือข้อบังคับในการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ให้แก่กลุ่มผู้ดูแล และนักท่องเที่ยว เพื่อเป็นอีกช่องทางในการช่วยพิพิธภัณฑ์ในเรื่องการดูแลรักษาโบราณวัตถุไม่ให้ชำรุดเสียหาย อันเป็นการอนุรักษ์โบราณของพิพิธภัณฑ์ชุมชนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

ตอนที่ 3 การสร้างต้นแบบพิพิธภัณฑ์ชุมชนในระบบอิเล็กทรอนิกส์ด้วยแอปพลิเคชัน

จากการศึกษา การสร้างต้นแบบพิพิธภัณฑ์ชุมชนในระบบอิเล็กทรอนิกส์ด้วยแอปพลิเคชัน พบว่า มีการสร้างต้นแบบพิพิธภัณฑ์ชุมชนในระบบอิเล็กทรอนิกส์ 3 ประการดังนี้ 1) สร้างคิวอาร์โค้ด ของโบราณวัตถุทั้ง 90 ชิ้น 2) มีการสร้างเว็บไซต์ ชื่อ <http://lpmuseum.net/> และ 3) มีการสร้างแอปพลิเคชัน ที่ชื่อว่า LP Museum

ตามกระบวนการและระบบกลไกในทางเทคโนโลยี 7 ขั้นตอน และในแต่ละขั้นตอนควรจัดกระบวนการจัดการเป็นไปในลักษณะดังนี้

3.1 การกำหนดปัญหาหรือความต้องการ ทางพิพิธภัณฑ์ต้องกำหนดปัญหาหรือความต้องการของทางพิพิธภัณฑ์ว่ามีความต้องการให้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ในการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชนเข้ามาช่วยส่งเสริมพิพิธภัณฑ์ในรูปแบบต่าง ๆ ควรมีคำอธิบายหลากหลายภาษา ปัจจุบันมีคำอธิบายเฉพาะภาษาไทย ต้องการให้มีผู้เก็บภาพพระบรมฉายาลักษณ์ ปัญหาพบคือห้องเก็บภาพพระบรมฉายาลักษณ์ ค่อนข้างร้อน ไม่มีอาคารจัดเก็บภาพที่ดีและเหมาะสม และที่เก็บภาพพระบรมฉายาลักษณ์ยังไม่มีความปลอดภัยเพียงพอเนื่องจากอากาศร้อน อาจทำให้ภาพเกิดความเสียหายได้ โดยต้องการให้มีการลงทะเบียนวัตถุโบราณ และพัฒนาเข้าสู่ระบบอิเล็กทรอนิกส์มากกว่า 30 ชิ้น

3.2 การรวบรวมข้อมูล พิพิธภัณฑ์จัดตั้งทีมงานเพื่อรวบรวมข้อมูลที่ต้องการต้องมีการจัดตั้งทีมงานเพื่อรวบรวมข้อมูลที่ต้องการ

3.3 การเลือกวิธีการจัดการ เก็บรวบรวมข้อมูลจากคนในพื้นที่ หรือผู้ที่สามารถให้ข้อมูลได้ต้องมีการจัดตั้งทีมงานเพื่อรวบรวมข้อมูลที่ต้องการ อาทิเช่น วิธีการจัดการดูแลรักษาภาพพระบรมฉายาลักษณ์ คือ มีผู้เก็บภาพไว้เป็นอย่างดี

3.4 การออกแบบและปฏิบัติการจัดการเรียบเรียงข้อมูลที่ได้มาให้อ่านเข้าใจวัตถุชิ้นนั้นได้อย่างครอบคลุม เนื่องจากข้อมูลในขั้นต้นที่เก็บมามากจะเป็นข้อมูลดิบที่ไม่ได้เรียบเรียง จัดการเรียบเรียงข้อมูล ให้อ่านเข้าใจวัตถุชิ้นนั้นได้อย่างครอบคลุม ทำการออกแบบชุดข้อมูลว่าจะนำเสนอในรูปแบบที่

น่าสนใจ และจัดทำข้อมูลให้ออกมาในรูปแบบที่ต้องการ

3.5 การทดสอบ ทำการเปิดทดสอบระบบข้อมูลที่ต้องการนำเสนอกับคนในชุมชนและนักท่องเที่ยวที่เข้ามาชมพิพิธภัณฑ์ เพื่อให้ทราบถึงปัญหาก่อนใช้งานจริง ทดสอบระบบข้อมูลที่ต้องการนำเสนอกับคนในชุมชนได้ทดสอบก่อน เพื่อให้ทราบถึงปัญหาก่อนใช้งานจริง ก่อนที่จะพร้อมให้นักท่องเที่ยวที่เข้ามาชมพิพิธภัณฑ์

3.6 การปรับปรุงแก้ไขกระบวนการเมื่อทราบถึงปัญหาแล้วควรรีบแก้ไขทันที เมื่อรู้ถึงปัญหาแล้ว ควรรีบแก้ไขทันทีแบบประเมินจากการนักท่องเที่ยวนั้นจะรู้ถึงผลประเมินการใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ในการชมพิพิธภัณฑ์ต้องการให้มีการปรับปรุงบ้านเทคโนโลยี ปัจจุบันภาพพระบรมเป็นกระดานต้องการให้มีการจัดเก็บข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์วัตถุโบราณในวัดปงสนุกที่มี QR Code มีแค่ 10 ชิ้น และต้องการให้มีภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน และต้องการให้มีภาษาล้านนา

3.7 การประเมินผล สร้างแบบประเมิน เพื่อประเมินผลจากการให้นักท่องเที่ยวทำแบบประเมินการใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ในการชมพิพิธภัณฑ์ ต้องการให้มีการจัดทำแบบสอบถามความพึงพอใจในการใช้ Application มี QR Code, ภาพถ่ายวัตถุ (4ด้าน, 360 องศา, 3D), เสียงบรรยายวัตถุ ตัวอ่าน QR Code, ระบุพิพิธภัณฑ์ของพิพิธภัณฑ์, ภาพถ่ายวัตถุ (4ด้าน, 360 องศา, 3D), เสียงบรรยายวัตถุ มีระบบการเลือกภาษา ระบบบรรยาย เนื้อหา เรื่องราว รายละเอียดของข้อมูลภาพพระบรม บรรยายด้วยเสียง หรือ

มีภาษามือ โดยระบบต้องเสถียร ไม่ล่ม ต้องมีความปลอดภัย ไม่เสี่ยงต่อการถูกโจรกรรมข้อมูล รวมทั้งภาพพระบรมควรมีลายน้ำบนภาพ ป้องกันการขโมยภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

ศิลปวัฒนธรรมสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่มีความค่าทางศิลปะ ประวัติศาสตร์ โบราณคดี เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองทางอารยธรรมของชุมชนและประเทศชาตินับแต่อดีต จึงเป็นความจำเป็นอย่างมากที่จะต้องสงวนรักษา อนุรักษ์โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุเหล่านี้ไว้มิให้สูญหายไปจากผืนแผ่นดินไทย ดังที่กรมศิลปากรได้ออกพระราชบัญญัติเกี่ยวกับโบราณวัตถุอาทิเช่น อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 จึงประกาศขึ้นทะเบียนโบราณวัตถุและศิลปวัตถุ ที่มีได้อยู่ในความครอบครองของกรมศิลปากร รวม 51 แห่ง จำนวน 365 รายการ โดยปัจจุบันพิพิธภัณฑสถานอิเล็กทรอนิกส์ในจังหวัดลำปาง มี 5 แห่ง ได้แก่ 1) ปงสนุก 2) ธนบดี 3) วัดพระแก้ว 4) ป่องนั้ (ค่ายสุรศักดิ์) 5) หอปุมละกอน จากการที่คณะผู้วิจัยได้ลงเก็บข้อมูลในพื้นที่ทั้ง 3 แห่ง ในจังหวัดลำปาง ได้แก่ 1) วัดปงสนุกเหนือ ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมืองลำปาง 2) วัดไหล่หินหลวง ตำบลไหล่หิน อำเภอกะคา และ 3) วัดบ้านหลุก ตำบลนาคร้ว อำเภอมะทะ พบว่า การจัดเก็บข้อมูลให้เป็นระบบควรมีการใส่รายละเอียดของ

โบราณวัตถุ ควรมีรายละเอียดต่าง ๆ ของวัตถุ โบราณ อาทิ เลขทะเบียนวัตถุ ชื่อวัตถุ หมวดหมู่ ประเภทวัสดุ ขนาดของโบราณวัตถุ ปีพุทธศักราชที่สร้างผลงานชิ้นนั้น และ ภาพถ่าย ซึ่งสอดคล้องกับ พระมหาสุทินท์ สุนนโท (รุจิเวทย์) (2557, บทคัดย่อ) ได้ ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การพัฒนาแบบแผนการจัดการศาสนสมบัติของวัดในจังหวัด พระนครศรีอยุธยา" พบว่า ปัจจัยด้านการ แต่งตั้งบุคลากรที่ดูแลรักษาและดำเนินการ เป็นการดึงบุคคลเข้าช่วยเหลืองานจัดการศาสนสมบัติวัดของเจ้าอาวาส รักษาศาสนสมบัติ วัดและเงินผลประโยชน์ของวัด เป็นวิธีการ แบบแผนที่เป็นฐานข้อมูลช่วยให้เจ้าอาวาส ตัดสินใจจัดการศาสนสมบัติวัดได้เหมาะสม ผ่าน รูปแบบการจัดการศาสนสมบัติของวัด ตามหลักกฎหมาย ดำเนินการตามคู่มือ สำนักงาน พระพุทธศาสนา จังหวัด พระนครศรีอยุธยา และรูปแบบการ จัดการศาสนสมบัติของวัดตามจารีตประเพณี ซึ่งไม่มีการจัดทำเป็นลายลักษณ์อักษร อนึ่ง การดำเนินการจัดการศาสนสมบัติทั้ง 2 รูปแบบส่งผลให้เกิดการรักษาศาสนสมบัติและ ผลประโยชน์ตอบแทนแก่วัดแตกต่างกัน และมีผลประโยชน์และปัญหาความต้องการที่เกิด ขึ้นกับวัดแตกต่างกันตามสภาพพื้นที่

การจัดหมวดหมู่ของพิพิธภัณฑ์ ควรมีการ ใส่รายละเอียด หมวดหมู่อย่างไรในการจัดการ ระบบทะเบียนโบราณวัตถุของพิพิธภัณฑ์ ชุมชนในระบบอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อความ สะดวกในการค้นคว้าข้อมูลและการธำรงรักษา โบราณวัตถุของพิพิธภัณฑ์ชุมชน ควรจัด หมวดหมู่ตามประเภทของสิ่งของที่อยู่ใน พิพิธภัณฑ์แห่งนั้น เช่น จัดแบ่งเป็น 2 หมวด

โดยหมวดหลัก แบ่งตามประเภทของวัตถุ หมวดรองอาจเป็นวัสดุที่ใช้ทำวัตถุชิ้นนั้น การ จัดหมวดหมู่ต้องพิจารณาตามประเภทของ สิ่งของที่อยู่ในพิพิธภัณฑ์แต่ละแห่ง ควร แบ่งตามประเภทของวัตถุ เช่น หมวดพระพุทธรูป หมวดของใช้ หมวดเสื้อผ้า เป็นต้น ควรมีเลข รหัสวัตถุใน Application โดยใช้ข้อมูลดังนี้

1. สถานที่ตั้งของวัด
2. ประวัติความเป็นมาของวัด
3. สิ่งสำคัญที่อยู่ในวัด อาทิ

โบราณสถาน โบราณวัตถุ

4. ประวัติการสร้างพิพิธภัณฑ์ของวัด

พ.ศ. 2547 (ข้อมูลดูได้จากประวัติหนังสือของ วัด)

5. โบราณวัตถุจำนวน 30 ชิ้น เรียงตาม รหัสที่จัดเก็บไว้ในพิพิธภัณฑ์ ควรขึ้นทะเบียน โบราณวัตถุ และมีการสร้าง QR Code และ Application โดยควรส่งเสริมให้พิพิธภัณฑ์ ชุมชนมีความทันสมัยมากยิ่งขึ้น ซึ่งปัจจุบัน มี แต่ QR Code ของประวัติวัดเท่านั้น ทางวัด จึงต้องการสร้างคนรุ่นใหม่ ให้มาช่วยถ่ายรูป ลงทะเบียนโบราณวัตถุ และทำ QR Code โดยการจัดหมวดหมู่ของพิพิธภัณฑ์ ซึ่ง สอดคล้องกับ ฉลาด จันทรมบัติ (2548, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การ พัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ขององค์กร ชุมชน” โดยมีจุดประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบ การจัดการความรู้ 8 องค์กร ชุมชนในพื้นที่ กลุ่มเป้าหมาย 2 หมู่บ้าน ซึ่งผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการความรู้ขององค์กรชุมชนที่ พัฒนาประกอบด้วย ขั้นตอนเตรียมชุมชน เช่น การ สร้างแรงจูงใจ และสร้างจิตสำนึกในการ ทำงานร่วมกันของคนในชุมชน ขึ้นสร้าง วิสัยทัศน์ ขึ้นจัดทำแผนพัฒนาศักยภาพ ขึ้น

การนำแผนไปปฏิบัติและพัฒนางาน และขึ้น ประเมินผลสรุป โดยผลการนำรูปแบบการ จัดการความรู้องค์กรชุมชนไปทดลองใช้กับ องค์กรชุมชนเป้าหมาย 8 องค์กรเป็นเวลา 8 เดือน พบว่า ทุกกลุ่มองค์กร เกิดนักจัดการ ความรู้ในชุมชน มีการดำเนินการจัดการ ความรู้ การตั้งคำถามและการปฏิบัติ โดยการ แก้ปัญหากระบวนการเรียนรู้ซึ่งประกอบด้วย การสร้างความรู้ การจำแนกความรู้ การ จัดเก็บ การนำไปใช้ การแลกเปลี่ยนและการ ประเมินผลความรู้ มีศูนย์จัดการความรู้ของ องค์กรที่ขับเคลื่อนให้กลุ่มพึ่งตนเองได้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งบนเวทีจริงและเวที

เสมือน และกลุ่มเป้าหมายมีความพึงพอใจใน การดำเนินการจัดการความรู้โดยรวมอยู่ใน ระดับมาก

องค์ความรู้ที่ได้รับจากงานวิจัย

1. สิ่งที่ได้รับจากงานวิจัยโครงการย่อย ที่ 1 – 3 ภายใต้แผนงานวิจัยเรื่อง การจัดการ พิพิธภัณฑสถานชุมชนในระบบบิโเล็กทรอนิกส์ของ จังหวัดลำปาง มีดังนี้

1.1 <http://www.lpmuseum.net>

1.2 ได้ขึ้นทะเบียนโบราณวัตถุ 90

ชิ้น

"บัตรทะเบียนวัตถุพิพิธภัณฑ์"	
ตราสัญลักษณ์ของพิพิธภัณฑ์ (ถ้ามี)	พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านล้านนา วัดบ้านต๋อน ๒๘๙ หมู่ ๒ ตำบลนาครีว อำเภอมะนัง จังหวัดลำปาง
ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป	
ชื่อวัตถุ : ครกคั่ว	
เลขเข้าพิพิธ : ๒๐๒๒.๒๕๖๓.๐๐๑๐	
หมวดหมู่ : เครื่องมือเครื่องใช้	ประเภท : ไม้
สภาพ : ชำรุด	แบบสมัย/อายุ : ของเก่า อายุประมาณ ๑๐๐ ปี
ลักษณะทางกายภาพ : เป็นครกคั่วจากไม้สัก ใช้สำหรับตำข้าว	
ส่วนที่ ๒ การบันทึกข้อมูล	
ผู้บันทึกข้อมูล : นายจุนศักดิ์ ชินะ	
วันที่บันทึกข้อมูล : ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๓	
ผู้บันทึกภาพ : นายสันติวัน สุวรรณศรี	
รหัสภาพถ่าย :	
สถานที่จัดเก็บวัตถุ : พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านล้านนา วัดบ้านต๋อน	
ส่วนที่ ๓ คำอธิบายวัตถุ	
คำอธิบายวัตถุ : ครกคั่ว เป็นอุปกรณ์ที่ใช้สำหรับตำข้าว ลักษณะตัวครกทำจากไม้สักมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๓๓ เซนติเมตร ความสูง ๒๐.๕ เซนติเมตร สภาพครกชำรุด ตัวครกมีรอยแตก ครกคั่วชิ้นนี้เป็นของที่ชาวบ้านในชุมชน มอบให้กับพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านล้านนา วัดบ้านต๋อน	
แหล่งที่มาของข้อมูล : นายองอาจ เรือนแร่	ผู้เขียนข้อมูล : นางสาวเมธิณี ศรีบุญเรือง
วันที่เขียนข้อมูล : ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๓	

1.3 ได้จัดทำ QR CODE ของวัตถุทั้ง 90 ชิ้น

1.4 หนังสือชุดองค์ความรู้ที่ได้จากการทำวิจัย + EBook

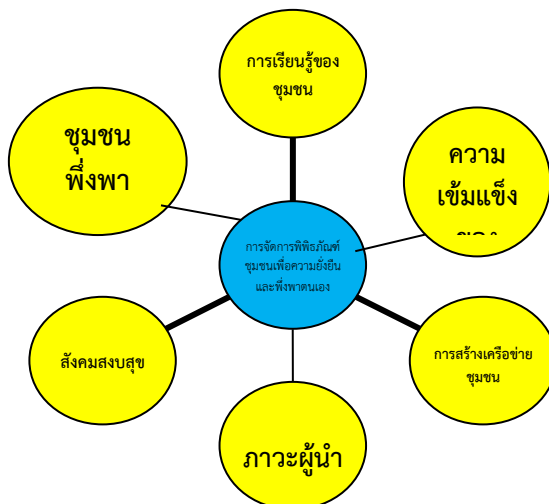

1.5 ภาควิชาพิพิธภัณฑ์ชุมชนในจังหวัดลำปาง

2. องค์ความรู้ที่ได้รับจากงานวิจัย
โครงการย่อยที่ 1 เรื่อง ศึกษาองค์ความรู้และ
กระบวนการสร้างการจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชน
เพื่อความยั่งยืน

จากการศึกษาวิจัยเรื่องศึกษาองค์
ความรู้และกระบวนการสร้างการจัดการ
พิพิธภัณฑ์ชุมชนเพื่อความยั่งยืนและพึ่งพา
ตนเองสามารถสรุปองค์ความรู้ได้ดังนี้

องค์ความรู้และกระบวนการสร้างการจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชนเพื่อความยั่งยืนและพึ่งพาตนเอง

จากภาพจะเห็นได้ว่า การพัฒนาพิพิธภัณฑ์ชุมชนด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ในจังหวัดลำปางจะกลายเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ เมืองศักยภาพในชุมชนที่เข้มแข็ง มีการจัดการชุมชนที่ดีมีเครือข่ายชุมชน มีภาวะผู้นำชุมชนเกิดขึ้น เป็นชุมชนที่พึ่งพาตนเองได้ เป็น

ชุมชนสุขสงบ และเป็นการพัฒนาชุมชนแบบยั่งยืน

3. องค์ความรู้ที่ได้รับจากงานวิจัยโครงการย่อยที่ 2 เรื่อง การพัฒนาพิพิธภัณฑ์ชุมชนด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ในจังหวัดลำปาง

จากการศึกษาวิจัย สามารถสรุปองค์ความรู้ได้ดังนี้

จากภาพ The Community Museum Development with Electronics System of the in Lampang Province จะกลายเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ เมืองศักยภาพในชุมชนที่เข้มแข็ง มีการจัดการชุมชนที่ดีมีเครือข่ายชุมชน มีภาวะผู้นำชุมชนเกิดขึ้น เป็นชุมชนที่พึ่งพาตนเองได้ เป็นชุมชนสุขสงบ และเป็นการพัฒนาชุมชนแบบยั่งยืน

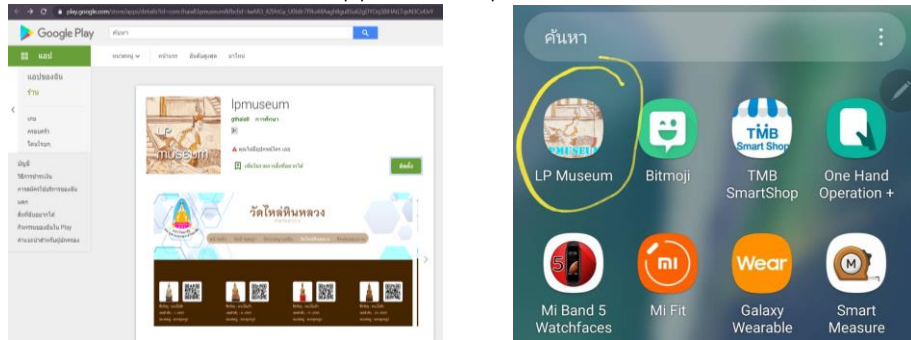
นอกจากนี้ โครงการวิจัยย่อยที่ 2 เรื่อง การพัฒนาพิพิธภัณฑ์ชุมชนด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ในจังหวัดลำปาง ได้พัฒนาและสร้างนวัตกรรมต้นแบบพิพิธภัณฑ์ชุมชนในระบบอิเล็กทรอนิกส์ โดยสร้างรูปแบบ

ทะเบียนโบราณวัตถุของพิพิธภัณฑ์ชุมชนในระบบอิเล็กทรอนิกส์ของโบราณวัตถุทั้ง บันทึกภาพถ่ายโบราณวัตถุ และบันทึกข้อมูลของโบราณวัตถุ จากวัดทั้ง 3 วัด วัดละ 30 ชิ้น รวมทั้งหมด 90 ชิ้น

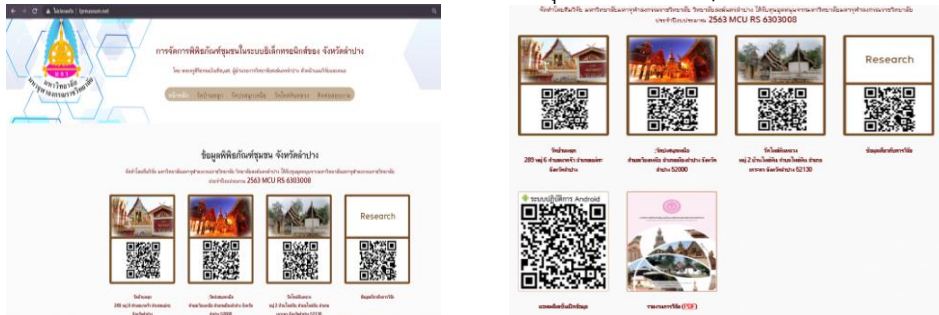
4. องค์ความรู้ที่ได้รับจากงานวิจัยโครงการย่อยที่ 3 เรื่อง การสร้างต้นแบบพิพิธภัณฑ์ชุมชนในระบบอิเล็กทรอนิกส์

โครงการวิจัยย่อยที่ 3 เรื่อง การสร้างต้นแบบพิพิธภัณฑ์ชุมชนในระบบอิเล็กทรอนิกส์ ภายใต้แผนงานวิจัย ได้พัฒนาและสร้างนวัตกรรมต้นแบบพิพิธภัณฑ์ชุมชนในระบบอิเล็กทรอนิกส์ ดังนี้

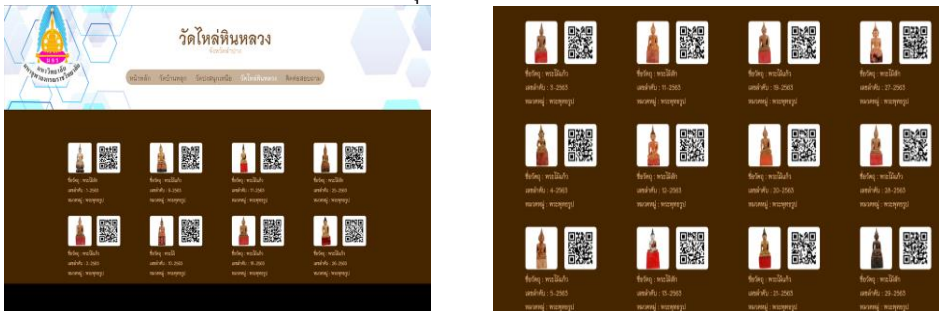
4.1 สร้างแอปพลิเคชัน (Application) lpmuseum

4.2 พัฒนาระบบและเครือข่ายพิพิธภัณฑ์ชุมชน www. Lpmuseum.net

4.3 เสนอต้นแบบพิพิธภัณฑ์ชุมชนด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้

1.1 การจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชนในระบบอิเล็กทรอนิกส์ของจังหวัดลำปาง ควรนำไปประยุกต์ใช้เป็นกรอบแนวคิดในการดำเนินงานวางแผนการทำงานแบบบูรณาการ

กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ก่อให้เกิดการเชื่อมโยงในการพัฒนาทรัพยากรที่มีอยู่ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาศักยภาพคนในชุมชน

1.2 การจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชนในระบบอิเล็กทรอนิกส์ของจังหวัดลำปาง ควรนำไปเสริมสร้างประสบการณ์แบบใหม่สร้าง

แหล่งท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ให้เข้ามาเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

1.3 การจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชนในระบบอิเล็กทรอนิกส์ของจังหวัดลำปาง ควรมีจัดการระบบข้อมูลของวัตถุโบราณในพิพิธภัณฑ์ชุมชน พร้อมทั้งให้ข้อมูลหลากหลายภาษา และพัฒนาไปสู่การจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชนด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเรื่อง การจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชนในระบบอิเล็กทรอนิกส์ของจังหวัดลำปาง โดยนำไปประยุกต์ใช้เป็นกรอบ

แนวคิดในการดำเนินงานพัฒนาและบูรณาการพิพิธภัณฑ์ทั่วทั้งจังหวัดลำปาง

2.2 ควรมีการวิจัยการจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชนในระบบอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อพัฒนาศักยภาพคน เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ด้วยการสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิตและสังคมแห่งการเรียนรู้

2.3 ควรมีการวิจัยและสร้างเครือข่ายของพิพิธภัณฑ์ชุมชนในระบบอิเล็กทรอนิกส์ทั่วประเทศ

2.4 ควรมีการวิจัยในประเด็นแนวทางการพัฒนาองค์ความรู้และกระบวนการจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชนในระบบอิเล็กทรอนิกส์ ให้มีความเป็นระบบสากล โดยใช้เทคโนโลยีเข้ามามีส่วนช่วยในการจัดการ

แหล่งอ้างอิง

คณะกรรมการบูรณาการด้านพิพิธภัณฑ์และแหล่งเรียนรู้. (2559). *แผนยุทธศาสตร์การบูรณาการพิพิธภัณฑ์และแหล่งเรียนรู้ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579)*. สืบค้น 1 เมษายน 2559, จาก <http://mlc.okmd.or.th/file/22112017110517.pdf> 2548

ฉลาด จันทรสมบัติ. (2548). *การพัฒนาแบบการจัดการความรู้ขององค์กรชุมชน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).

พระมหาสุเมธี สุนนฺโท (รจิวเวทย์). (2557). *การพัฒนาแบบการจัดการศาสนสมบัติของวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).